

Biedrība "Latvijas Mediju ētikas padome"

**Ētikas padomes atzinums
Nr. 5/2025**

Rīgā, 2025. gada 20. martā

Biedrības "Latvijas Mediju ētikas padome" (turpmāk tekstā – "Biedrība") Ētikas padome (turpmāk – "Ētikas padome") 2025. gada 5. marta sēdē šādā sastāvā: Andrejs Mēters, Skaidrīte Lasmane, Anda Rožukalne, Baiba Liepiņa, Guntars Līcis, Vita Dreijere-Smane, Aivars Pastalnieks

konstatē:

[1] Biedrības valde 2025. gada 17. janvārī saņēma Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes vēstuli, kurai bija pievienots Ainara Stankevica (turpmāk tekstā – "Sūdzības iesniedzējs") sūdzība par TV3 raidījuma "Bez Tabu" sižetu, kas pārraidīts 2024. gada 14. novembrī (turpmāk tekstā – "Sižets") un vēstīja, ka pie kāda lauku īpašuma ceļa malā ierakti dēļi ar asām naglām.

[2] Sūdzības iesniedzējs informē, ka Sižets bijis nepatiess, neobjektīvs, viņa cieņu un goda aizskarošs.

Sūdzības iesniedzējs informē, ka tam pastāv domstarpības ar pašvaldību vai tās izbūvētais ceļš gar tā īpašumu ir ierīkots ievērojot ceļu būves noteikumu uz privātīpašumu robežas. Tāpat Sūdzības iesniedzējs informē, ka Sižetā pašvaldības pārstāve noliedz ka šķembu uzbērumu (gulošo policistu) izveidi pie tā īpašuma būtu izveidojusi pašvaldība, bet apgalvo, ka Sūdzības iesniedzējs to izveidojis patvaļīgi. Sūdzības iesniedzējs uzskata, ka ticis apmelots, aizskarts viņa gods un cieņa, celta neslava masu medijos. Par minēto faktu Sūdzības iesniedzējs esot uzrakstījis iesniegums Valsts policijai. Tāpat Sūdzības iesniedzējs esot uzrakstījis iesniegumu Valsts policijai par žurnālistu, kas veidojis Sižetu.

Sūdzības iesniedzējs informē, ka tam sagādājušas problēmas braucēji pa blakusesošo ceļu, kas pārsnieguši ātrumu un izbraukājuši un postījuši tā īpašuma daļu pie ceļa..

Sūdzības iesniedzējs uzskata, ka Sižetā pausta informācija, ka naglas gar tā īpašumu ejošā ceļa malā zemē ieracis viņš, taču uzsver, ka Sižetā nav ar faktiem pamatots, ka to būtu izdarījis tieši viņš. Sūdzībā naglu ierakšanu viņš noliedz un pauž uzskatu, ka Sižetā ticis apmelots. Sūdzības iesniedzējs min, ka Sižets veidojis nelabvēlīgu attieksmi pret viņa ģimenes locekļiem.

Sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka intervijas laikā nav ļāvis žurnālistiem publicēt savu privātīpašumu vai sevi, tomēr tas ir ticis darīts, turklāt Sižeta veidotāji šķērsojuši viņa privātīpašuma robežu.

Sūdzības iesniedzējs norāda, ka žurnālists ir uzmetis kaķi uz naglām.

Sūdzības iesniedzēju neapmierina, ka Sižetā viņš minēts, kā bijušais policists un uzskata, ka tas pārkāpj viņa tiesības. Sūdzības iesniedzējs uzskata, ka Sižetā iespējami datu regulas pārkāpumi, jo sniegta informācija par tā īpašuma atrašanās vietu un tas ticis filmēts. Sūdzības iesniedzējs uzsver, uzskata, ka norādes uz viņa dzīvesvietu apdraud viņa kā bijušā policista ģimeni.

Sūdzības iesniedzējs izskata dažādus lūgumus, tostarp izvērtēt Sižeta atbilstību mediju ētikas normām un sniegt atzinumu.

[3] Atbilstoši Biedrības Statūtu 6.2. punktam Biedrības valde Sūdzību nosūtīja Medijam, aicinot izvērtēt tā rīcības atbilstību Ētikas kodeksam un sniegt Biedrībai skaidrojumu.

[4] Atbildes vēstulē Medijs uzsver, ka Sižets veidots pēc skatītāja jautājumiem par ceļa izmantošanas drošību, jo tam ar naglām sabojātas automašīnas riepas.

Medijs skaidro, ka raidījums "Bez Tabu" nešķir pušu strīdus, bet nodrošina informāciju sabiedrībai par tai aktuālajiem jautājumiem, šajā gadījumā – par ceļa izmantošanu un tiesiskiem ierobežojumiem, ciktāl privātpersona drīkst rīkoties un ar kādiem pieļaujamiem, saprātīgiem līdzekļiem, lai pasargātu savu īpašumu (ceļa malu, kas robežojas ar privātīpašumu). Sižets ir būtisks sabiedrības interesēm, ievērojot, ka līdzekļi (naglas) ar kādiem pašvaldības ceļš tiek ierobežots, sabiedrības ieskatā ir nesamērīgi un nepiemēroti. Medijs uzskata, ka Sižeta publiskošana masu medijos cita starpā nodrošina arī noziedzīgo nodarījumu prevenciju.

Medijs norāda uz pretrunām Sūdzībā. Sižetā Sūdzības iesniedzējs nenoliedz, ka izvietojis dēļus ar naglām, pamatojot to ar sava īpašuma aizsardzību (zāliena un tūjas), bet Sūdzībā apgalvo, ka nezina, kas tos tur licis.

Tāpat Medijs uzsver, ka nav nekāda pamatojuma Sūdzības iesniedzēja apgalvojumam, ka ka žurnālists aizticis kaķi, "uzmetot vai uzgrūžot ģimenes kaķi uz naglām". Filmējot naglas tuvplānā, kaķis pats pienācis klāt, bez jebkādas iesaistes no žurnālista vai operatora puses; tam bija brīva iespēja pārvietoties, to nemēģināja ne celt, ne pārvietot. Kaķa iekļaušana sižetā akcentējusi, ka izvietojot ceļa malā dēļus ar naglām, var tikt apdraudēti ne tikai dzīvnieki, bet arī cilvēki un transporta līdzekļi.

Komentējot privātuma aizsardzību, Medijs akcentē, ka Fizisko personu datu apstrādes likuma 32. pantā noteikts, ka: "Apstrādājot datus žurnālistikas vajadzībām, datu regulas noteikumi (izņemot 5. pantu) netiek piemēroti, ja ir konstatējami visi šādi nosacījumi: 1) datu apstrādi veic, lai īstenotu tiesības uz vārda un informācijas brīvību, ievērojot personas tiesības uz privāto dzīvi, un netiek skartas tādas datu subjekta intereses, kurām nepieciešama aizsardzība un kuras ir svarīgākas par sabiedrības interesēm; 2) datu apstrādi veic ar mērķi publicēt informāciju, kas skar sabiedrības intereses; 3) datu regulas noteikumu ievērošana nav savietojama vai liedz īstenot tiesības uz vārda un informācijas brīvību." Medijs uzskata, ka šādā situācijā sabiedrības tiesības uz informāciju prevalē pār Sūdzības iesniedzēja tiesībām uz datu aizsardzību.

Medijs norāda, ka nav pamatots apgalvojums, ka žurnālists apmelojis Sūdzības iesniedzēju. Sižetā un rakstā sniegtā informācija ir intervēto personu subjektīvs viedoklis par apstākļiem, kādus tie saskata un izjutuši par notikušo, tādējādi nodalot informāciju no faktiem vai ziņām, kurus sniedz žurnālists.

Medijs uzskata, ka atsauce Sižetā uz Sūdzības iesniedzēja iepriekš ieņemto amatu policijā ir pamatota. Sabiedrības locekļi šo akcentējuši, norādot uz bažām, ka, lai arī tiek sniegti ziņojumi par Sūdzības iesniedzēja darbībām, reakcijas no policijas nav, kā iespējamu saikni minot Sūdzības iesniedzēja kā bijušā priekšnieka iespējamo ietekmi uz darbiniekiem. Medijs uzskata, ka bijušā amata pieminēšana ir sabiedrības interesēs, jo tas ir būtiski lai saprastu notikumu kontekstu.

Medijs uzskata, ka Sižetā ievērots gan neitralitātes princips, gan faktu un viedokļu nodalīšanas un informācijas daudzveidības principi.

Medijs skaidro, ka uztver Sūdzību un Sūdzības iesniedzēja vēršanos Valsts policijā kā mēģinājumu nevis nodrošināt leģitīmu tiesību aizsardzību, bet ierobežot vārda brīvību un mediju kā sabiedrības interešu sarga lomu ar mērķi – izmantojot tiesībsargājošo iestāžu kapacitāti, radīt spiedienu vai iebiedēt un noslogot medija resursus. Šādas darbības raksturo nepamatots sūdzības saturs, nesamērīga reakcija uz žurnālistikas aktivitātēm un iespējama vēlme novērst uzmanību no paša Sūdzības iesniedzēja pārkāpumiem, kas atspoguļoti Sižetā.

[5] Biedrības valde Sūdzību, informāciju par Sižetu un Medija atbildi nodeva izskatīšanai Biedrības Ētikas padomei atbilstoši Biedrības Statūtu 6.1.1. punktam.

Ievērojot konstatēto un TV3 pārstāvim Andrejam Mēteram no Sūdzības izskatīšanas atturoties,

Ētikas padome secina:

[6] Nedz normatīvie akti, nedz Biedrības Statūti vai Ētikas kodekss nedod tai tiesības sniegt apstākļu juridisko vērtējumu un Sižeta atbilstību likumu normām. Biedrības Ētikas padome Publikāciju un Sūdzībā norādīto vērtē atbilstoši Biedrības Ētikas kodeksa nosacījumiem.

[7] Ētikas padome apzinās, ka dažādu sadzīves un ar īpašumu saistītu konfliktu atspoguļošana medijos ir sarežģīta. Notikumiem nereti ir sena priekšvēsture, atšķiras iesaistīto pušu skatījumi uz notikumiem, un žurnālistu iespēja iedziļināties visos notikumos, iegūt katram apgalvojumam faktoloģisku pierādījumu un izšķirt strīdus ir ierobežota. Tāpat Medijiem nav pienākuma padziļināti atspoguļot katru sadzīves konfliktu. No Sūdzības izriet, ka konflikts ir sens, un lai arī Medijs ir izvēlējies Sižetā fokusēties uz konkrēto bīstamību, ko rada naglu ierakšana ceļa malā un bojātā transportlīdzekļa vadītāja neizpratne par policijas vienaldzību, Sižetā ir sniegts arī notikumu konteksts, dodot Sūdzības sniedzējam sniegt informāciju par agrāk notikušajiem apdraudējumiem un kaitējumu tā īpašumam un apstiprinot to ar intervētā pašvaldības pārstāvja sniegto informāciju par plāniem uzlabot satiksmes drošību ceļa posmā pie Sūdzības sniedzēja īpašuma.

Vērtējot Sūdzības sniedzēja iebildumus pret tā sniegtās intervijas iekļaušanu Sižetā, Ētikas padome uzskata Medijam šajā situācijā nebija nekādu ierobežojumu filmēt Sūdzības iesniedzēju bez tā formālas piekrišanas un izmantot to formātu, kādā tas sniedzis atbildes Sižeta veidotājam. Tāpat Ētikas padome nepiekrīt apgalvojuma, ka Sūdzības iesniedzējs Sižetā tiktu apmelots par naglu ierakšanu, jo Sižetā no Sūdzības iesniedzēja atbildēm un skaidrojumiem ir secināms, ka dēļi ar naglām ierakti ar tā ziņu – Sūdzības iesniedzējs nevis noliedz naglu ierakšanu, bet izskaidro, ka naglas ieraktas nevis uz brauktuves, bet tai pieguļošajā privātipašuma daļā, lai cīnītos braucējiem, kas iebrauc tā privātipašumā un to posta.

Ētikas padomei neradās iespāids, ka Sižeta veidotāji būtu pārkāpuši kādus šķēršļus, kas paredzēti privātipašuma norobežošanai vai filmējuši tādas privātipašuma daļas, kas nav nepieciešamas Sižeta mērķim – Sižets filmēts uz ceļa un tā nomaies un ataino publiski redzamo ceļa daļu.

Pretēji Sūdzībā minētajām, Ētikas padome secina, ka Sižetā, nav pausts apgalvojums, ka ātrumvaļņus būtu ierīkojis Sūdzības iesniedzējs. Pašvaldības pārstāve noliedz, ka tos būtu ierīkojusi pašvaldība, taču neizsaka apgalvojumu, ka tos būtu ierīkojis Sūdzības iesniedzējs.

Vērtējot apgalvojumus par cietsirdīgu izturēšanos pret kaķi, Ētikas padome uzskata, ka, pretēji Sūdzībā minētajam, sižetā nav redzams, ka kaķis tiktu mests vai likts uz naglām vai tiktu apdraudēts.

Tāpat Ētikas padome uzskata, ka Sūdzības iesniedzēja bijušā amata pieminēšana ir nozīmīga notikumu konteksta izprašanai.

Lai arī Sižetā var saskatīt izteiktus dramatisācijas paņēmienus, kas ir raksturīgi raidījuma "Bez Tabu" formātam, Sižetā ir ievērota gan objektivitāte notikumu izklāstā, gan informācijas daudzveidība. Vairāki Ētikas padomes locekļi norāda, ka naglu izrakšana no ceļa nomaies bija attaisnojama rīcība, lai novērstu turpmāku satiksmes dalībnieku apdraudējumu.

8] Ievērojot secināto, Skaidrīte Lasmane, Anda Rožukalne, Baiba Liepiņa, Guntars Līcis, Vita Dreijere-Smane, Aivars Pastalnieks balso, ka Medijs NAV pārkāpis Biedrības Ētikas kodeksu.

Ētikas padomē nolemts:

1. Sižetā NAV konstatēti Biedrības Ētikas kodeksa pārkāpumi.
2. Lēmumu paziņot Sūdzības iesniedzējam un Medijam.
3. Lēmumu publicēt Biedrības interneta vietnē un izplatīt informāciju par to atbilstoši Biedrības Statūtu 6.6. punkta noteikumiem.